

XÂY DỰNG SỰ ĐOÀN KẾT THỐNG NHẤT TRONG ĐẢNG THEO *DI CHÚC* CỦA CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH

ThS NGUYỄN THẮNG LỢI*

Là người sáng lập và rèn luyện Đảng ta, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn coi sự đoàn kết thống nhất trong Đảng là cội nguồn sức mạnh, là vấn đề sống còn của Đảng và cách mạng, và luôn vun đắp cho sự đoàn kết thống nhất trong Đảng, khối đại đoàn kết toàn dân tộc. Trước lúc qua đời, trong *Di chúc* để lại cho đời sau, “trước hết” Người nói về Đảng. Trong đó, Người nhấn mạnh vấn đề đoàn kết 5 lần (1 lần gắn với nhất trí, 1 lần gắn với thống nhất). Có 4 đoạn văn thì 3 đoạn căn dặn về đoàn kết. Ở đây, Người khẳng định đoàn kết là truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và dân tộc ta; đoàn kết trong Đảng là cốt lõi, là cơ sở của đoàn kết dân tộc, là nguồn gốc của mọi thắng lợi; toàn Đảng phải có trách nhiệm giữ gìn sự đoàn kết trong Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình; cách tốt nhất để củng cố đoàn kết là thực hành dân chủ, tự phê bình và phê bình.

Là chiến sĩ lỗi lạc của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế, Người không chỉ nhắc nhở giữ gìn đoàn kết trong Đảng. Trước lúc đi xa, Người còn trăn trở, đau lòng vì sự bất hoà giữa các ĐCS, mong Đảng ta sẽ góp phần đặc lực vào việc khôi phục lại đoàn kết giữa

các đảng anh em và hy vọng các đảng anh em sẽ đoàn kết lại.

Như vậy, trong *Di chúc*, Người đã dành những lời tâm huyết nhất và tập trung vào những nội dung chủ yếu và bao quát toàn diện vấn đề đoàn kết, thống nhất trong Đảng. Cũng như trong toàn bộ sự nghiệp của mình, Người luôn xác định đại đoàn kết là sức mạnh, là vấn đề chiến lược, là then chốt của thành công.

Truyền thống đoàn kết của Đảng là cực kỳ quý báu, là sự kế thừa và phát huy truyền thống đại đoàn kết của dân tộc ta, được hun đúc nên bởi lịch sử dựng nước và giữ nước hàng ngàn năm. Đoàn kết còn bắt nguồn từ bản chất của giai cấp công nhân hiện đại, là nhu cầu tất yếu của sự nghiệp cách mạng của Đảng, của giai cấp. Các nhà kinh điển mác xít đã sớm chỉ ra rằng, đoàn kết là nguồn sức mạnh vô địch và vô tận của Đảng và phong trào cách mạng; đảng và giai cấp công nhân sẽ không thể lớn mạnh và giành thắng lợi nếu thiếu sự thống nhất và tổ chức, không khắc phục được hiện tượng bè phái, chia rẽ. Mác đã chỉ rõ: Tất cả mọi cố gắng sẽ đều không đem lại kết quả nếu thiếu sự đoàn kết, sự liên minh giai cấp¹. Phát triển sáng tạo học thuyết Mác, Lênin đặc biệt chú ý xây dựng khối đoàn kết thống nhất trong Đảng. Người yêu cầu: “Phải hướng mọi nỗ lực và mọi ý

* Học viện CTQG Hồ Chí Minh

ngữ của chúng ta vào việc đoàn kết"². Người cho rằng "xây dựng và củng cố đảng, tức là xây dựng và củng cố sự thống nhất"³. Đây là mục tiêu trung tâm mà toàn bộ công tác xây dựng Đảng phải hướng vào.

Ngay từ khi ra đời, Đảng ta đã khẳng định Đảng là khối thống nhất về tổ chức, kiên quyết đấu tranh với mọi biểu hiện của sự chia rẽ, bè phái, tuyệt đối không dung túng, tha hiệp với xu hướng bè phái. Do đoàn kết nhất trí mà Đảng ta mới 15 tuổi, với 5000 đảng viên đoàn kết với nhau trong tình đồng chí, thống nhất từ Bắc tới Nam, từ rừng núi đến đồng bằng, đô thị, đã trở thành hạt nhân của khối đoàn kết toàn dân tộc; làm nên thắng lợi của Cách mạng tháng Tám, tiếp đó đã lãnh đạo toàn dân tiến hành cuộc kháng chiến thần thánh, đánh thắng hai đế quốc to.

Về nguyên nhân của sự bất hoà, chia rẽ, Lênin cho rằng nó thường bắt nguồn từ sự bất đồng ý kiến, nảy sinh từ sự nhận thức khác nhau trong giải quyết các vấn đề lý luận và thực tiễn. Từ tổng kết thực tiễn cách mạng Việt Nam, mà đặc điểm lớn nhất của cách mạng XHCN là xuất phát điểm từ xã hội thuộc địa nửa phong kiến, với đặc trưng là nền kinh tế nông nghiệp lạc hậu, đi liền với nó là những tàn dư nặng nề của xã hội cũ, đó là tư duy, tâm lý tiểu nông, mà vết tích nặng nhất, nguy hiểm nhất là chủ nghĩa cá nhân. Chủ tịch Hồ Chí Minh đã chỉ ra rằng: "do cá nhân chủ nghĩa mà mất đoàn kết"⁴.

Khi bước vào thời kỳ đổi mới, thực hiện nền kinh tế hàng hoá nhiều thành phần, vận hành theo cơ chế thị trường, mở cửa và hội nhập kinh tế thế giới, Đảng ta nhận thức rõ nguy cơ đối với khối đoàn kết thống nhất trong Đảng. Tại Đại hội VI, Đại hội mở đầu công cuộc đổi mới, Đảng ta đã khẳng định: "Bên cạnh mặt

bản chất của Đảng là đoàn kết nhất trí, chúng ta không thể xem thường tác động của một số nhân tố tiêu cực. Có tình trạng thiếu nhất trí về một số quan điểm và sự thiếu ăn khớp trong phong cách và quan hệ làm việc giữa một số cán bộ lãnh đạo các cấp. Bệnh cục bộ, địa phương còn nặng"⁵. Thấm nhuần hạt nhân cốt lõi của tư tưởng Hồ Chí Minh, Đại hội VI quyết nghị: "Đảng ta quyết làm hết sức mình để giữ gìn và phát huy truyền thống đoàn kết, thống nhất của Đảng, thực hiện đúng lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh: "Đoàn kết là một truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và của dân ta. Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình"⁶.

Thực hiện đường lối đổi mới toàn diện, chú trọng công tác xây dựng Đảng vững mạnh, thống nhất cả về chính trị, tư tưởng và tổ chức, Đảng ta đã có sự phát triển và trưởng thành quan trọng, từng bước đáp ứng yêu cầu lãnh đạo thực hiện nhiệm vụ chính trị. Trước những diễn biến phức tạp của tình hình chính trị thế giới, kẻ thù ra sức chống phá, thực hiện "diễn biến hoà bình", kích động tư tưởng ly khai, gây mất đoàn kết, chia rẽ sự thống nhất nội bộ, nhưng Đảng vẫn luôn là khối đoàn kết nhất trí, thống nhất ở những vấn đề mang tính nguyên tắc, nhờ vậy vẫn vững vàng lãnh đạo toàn dân tộc tiến hành công cuộc đổi mới, thu được những thành tựu quan trọng.

Tuy vậy, sự đoàn kết thống nhất trong Đảng vẫn đang có những vấn đề đáng lo ngại, mà biểu hiện là: "Để tồn tại sự chưa thống nhất cao về một số vấn đề quan hệ tới quan điểm, đường lối cụ thể của Đảng"⁷. "*Việc tổ chức thực hiện nghị quyết, chủ trương, chính sách của Đảng chưa tốt; kỷ luật,*

kỷ cương chưa nghiêm. Tình trạng tùy tiện, thiếu ý thức tổ chức kỷ luật và tinh thần trách nhiệm, không chấp hành chỉ thị, nghị quyết của Đảng,... báo cáo không trung thực, vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ"⁸; "*Một số quan điểm, chủ trương chưa rõ, chưa có sự nhận thức thống nhất và chưa được thông suốt ở các cấp các ngành*. Trong cán bộ, đảng viên có những cách hiểu và cách làm không thống nhất"⁹ về một số vấn đề. "*Một số tổ chức đảng ở các cấp chưa được chỉnh đốn; dân chủ bị vi phạm, kỷ luật, kỷ cương lỏng lẻo, nội bộ không đoàn kết*"¹⁰. Trung ương Đảng cũng cảnh báo: một số nơi còn tiềm ẩn nguy cơ mất đoàn kết, không thể xem thường, bên cạnh đó không ít tổ chức đảng có biểu hiện đoàn kết xuôi chiều. Vẫn còn những biểu hiện vi phạm nguyên tắc tập trung dân chủ, làm việc không theo quy chế, độc đoán chuyên quyền, sự chậm trễ trong thể chế hoá các nghị quyết của Đảng, tình trạng chưa thống nhất nhận thức và thực hiện thiếu nhất quán ở các ngành, các cấp"¹¹.

Nguyên nhân của tình trạng trên thì nhiều, nhưng nguyên nhân cơ bản là do chủ nghĩa cá nhân, cục bộ địa phương, sự suy thoái nghiêm trọng về đạo đức, lối sống, tệ quan liêu trong một bộ phận đảng viên của Đảng, nhất là một số đảng viên có chức có quyền. Trong xã hội có sự phân hoá giàu nghèo dẫn đến sự phân hoá ngay trong Đảng, yếu tố lợi ích đang tác động mạnh đến xu hướng tâm lý của cán bộ đảng viên. Việc kiện toàn tổ chức, hoàn thiện thể chế, đổi mới phương thức lãnh đạo của Đảng còn chậm, thiếu thống nhất; nền kinh tế thị trường, nhiều thành phần đang hình thành, chưa đồng bộ; xuất phát điểm thấp, với đặc điểm nổi bật là: nông nghiệp lạc hậu, tâm lý tiểu nông; hậu quả chiến tranh nặng nề...

Trước yêu cầu bức xúc phải củng cố, chỉnh đốn Đảng, Nghị quyết Trung ương 6 lần 2 (Khoá VIII), *Về một số vấn đề cơ bản và cấp bách trong công tác xây dựng Đảng hiện nay*, đã nhấn mạnh nhiệm vụ đầu tiên là: "Tăng cường sự thống nhất trong Đảng về nhận thức, ý chí và hành động, kiên trì đấu tranh đẩy lùi bốn nguy cơ; đảng viên phải nói và làm theo nghị quyết, thực hiện đúng Cương lĩnh, Điều lệ Đảng và pháp luật Nhà nước"¹².

Để khắc phục tình trạng trên, toàn Đảng phải học tập sâu sắc và thực hiện đúng tư tưởng Hồ Chí Minh về đoàn kết thống nhất trong Đảng, về đại đoàn kết dân tộc, trước hết tổ chức Đảng các cấp và mỗi đảng viên phải nhận thức rõ, đoàn kết thống nhất là sinh mệnh, là sự sống còn của Đảng. Đoàn kết trong Đảng là tiêu biểu, hạt nhân của khối đoàn kết toàn dân. Mỗi biểu hiện của sự chia rẽ, không tuân thủ nghị quyết là cố tình làm suy yếu sức mạnh của Đảng, là sự phản bội lại Đảng; phải luôn nghiêm túc tâm niệm lời di huấn của Chủ tịch Hồ Chí Minh: "Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình". Với vị trí, tầm quan trọng như vậy, vấn đề xây dựng và củng cố đoàn kết phải là một trong những nội dung chính trong mọi hoạt động của tổ chức Đảng và đảng viên. Trong mỗi văn kiện về xây dựng Đảng cần dành phần tương xứng về vấn đề đoàn kết nội bộ.

Một vấn đề quan trọng ở đây là phải hiểu rõ khái niệm, tìm ra những nét tiêu biểu để có hệ tiêu chí phấn đấu thực hiện và đánh giá, xem xét về tình hình đoàn kết thống nhất. Lênin đã nêu rõ các khái niệm đoàn kết thống nhất: "Thảo luận một vấn đề, phát biểu và lắng nghe các ý kiến khác nhau, tìm hiểu

quan điểm của đa số những người mácxít có tổ chức, phản ánh quan điểm đó trong một nghị quyết vắng mặt và trung thực chấp hành nghị quyết ấy- đó là cái mà trên khắp thế giới, trong tất cả những người có lý trí, người ta gọi là *sự thống nhất*¹³. Người cũng khẳng định: “Sự thống nhất và đoàn kết trong hàng ngũ đảng, sự hoàn toàn tin nhiệm lẫn nhau giữa các đảng viên và sự đồng tâm hợp lực với nhau trong công tác thể hiện sự thống nhất ý chí trong đội ngũ tiên phong của giai cấp vô sản”¹⁴. Như vậy, đoàn kết và thống nhất có mối gắn bó, hoà quyện với nhau.

Để giữ gìn sự đoàn kết thống nhất, yêu cầu tổ chức Đảng các cấp phải tuân thủ nguyên tắc tập trung dân chủ, toàn thể đảng viên phải tuyệt đối phục tùng các nghị quyết, kỷ luật Đảng. Trong *Di chúc*, Chủ tịch Hồ Chí Minh chỉ rõ: “Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh *tự phê bình và phê bình* là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng”. Đảng cho phép mọi đảng viên có quyền tự do tư tưởng, bảo lưu ý kiến, nhưng các hoạt động tranh luận, thảo luận dân chủ rộng rãi chỉ diễn ra trong các đại hội, hội nghị để đi đến nhất trí đưa ra các nghị quyết chính xác. Khi đã có kết luận, nghị quyết được thông qua, thì nhiệm vụ của các tổ chức Đảng và đảng viên là tuyệt đối phục tùng. Toàn Đảng phải nói và làm theo nghị quyết, cho dù thực hiện nghị quyết đó lợi ích của cá nhân, cơ quan, đơn vị hay địa phương có phần thiệt hơn, nhưng xét toàn cục thì có lợi cho Đảng, cho Tổ quốc thì buộc phải hy sinh cho lợi ích chung, nếu không, Đảng có nguy cơ bị suy yếu.

Giữ nghiêm kỷ luật, thực hiện nghiêm nguyên tắc tập trung dân chủ, đồng thời phải

làm tốt công tác kiểm tra thực hiện nghị quyết. Lênin đã chỉ dẫn, phải kiên quyết “chống những lời nói không đi đôi với việc làm, chống thái độ chế giễu những giao ước và nghị quyết đã cùng nhau nhất trí thông qua”¹⁵. Xử lý nghiêm những biểu hiện chia rẽ, mất đoàn kết nội bộ.

“Đối với Chủ tịch Hồ Chí Minh thì sự đoàn kết thống nhất không chỉ là một nguyên tắc tổ chức, sinh hoạt đảng mà nó còn thuộc phạm trù đạo đức của người cộng sản”¹⁶. Trong *Di chúc*, Người chỉ rõ, để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng, cùng với biện pháp tổ chức, đảng viên “Phải có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau”, khôi phục lại khối đoàn kết phải “có lý có tình”. Người yêu cầu sự đoàn kết thống nhất phải đảm bảo toàn diện, cả về chính trị, tổ chức, tư tưởng và hành động, “đồng tình, đồng sức, đồng lòng, đồng minh”, quan trọng nhất là phải hoàn toàn tin nhiệm, tôn trọng lẫn nhau.

Trong điều kiện phát triển nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, trong nội bộ Đảng có sự phân hoá về thu nhập và mức sống... đang tác động mạnh tới khối đoàn kết thống nhất trong Đảng. Vấn đề đặt ra là phải giải quyết tốt các vấn đề xã hội gắn với xoá bỏ tình trạng đặc quyền, bất bình đẳng. Đồng thời, không ngừng giáo dục, bồi dưỡng đạo đức cách mạng, chống chủ nghĩa cá nhân, không để lợi ích cá nhân lấn át nghĩa tình đồng chí. Phải làm cho “Thái độ chân thành, cởi mở, tôn trọng lẫn nhau, tính khiêm tốn, biết thông cảm, hết lòng giúp đỡ nhau hoàn thành nhiệm vụ là những nét tiêu biểu của tình đoàn kết cộng sản”¹⁸ trở thành xu hướng tâm lý chủ đạo trong Đảng và toàn xã hội.

Đoàn kết nhất trí chỉ được xây dựng trên cơ sở sự thống nhất vững chắc về tư tưởng, nếu

không có sự thống nhất về tư tưởng sẽ không thể có sự thống nhất về tổ chức và hành động. Trong *Di chúc*, Người chỉ rõ việc khôi phục khối đoàn kết phải “trên nền tảng chủ nghĩa Mác – Lênin”. Trong quá trình đổi mới toàn diện, cùng với việc kiên định lấy chủ nghĩa Mác - Lênin và tư tưởng Hồ Chí Minh làm nền tảng tư tưởng và kim chỉ nam cho hành động, kiên định những vấn đề về quan điểm có tính nguyên tắc, Đảng ta chú trọng công tác nghiên cứu lý luận, tổng kết thực tiễn để có quan điểm thống nhất với những vấn đề mới đặt ra, tạo cơ sở cho sự thống nhất về tổ chức và hành động. Trên nền tảng chủ nghĩa Mác- Lênin, tư tưởng Hồ Chí Minh, Đảng ta vận dụng vào hoàn cảnh lịch sử cụ thể và xuất phát từ nguyện vọng của nhân dân mà đề ra đường lối cách mạng với những chính sách phù hợp. Đường lối, chiến lược đúng đắn là ngọn cờ để tập hợp lực lượng, thống nhất tổ chức.

Trong điều kiện hiện nay, khi mà công nghệ thông tin phát triển như vũ bão, các luồng thông tin phong phú, đa chiều, từ nhiều hướng dội đến; các thế lực phản động ra sức thực hiện âm mưu “diễn biến hoà bình” với các thủ đoạn hết sức tinh vi, để giữ vững được sự thống nhất về tư tưởng thì trước hết phải đẩy mạnh công tác tuyên truyền, giáo dục chính trị tư tưởng, gắn xây với chống, tạo sự đồng thuận từ trong Đảng ra ngoài xã hội.

Thực tiễn lịch sử gần 75 năm xây dựng và trưởng thành của Đảng ta, bài học từ sự đổ vỡ của hệ thống XHCN và thoái trào của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế những năm cuối thập kỷ 80 đầu thập kỷ 90 của thế kỷ XX đã minh chứng trên thực tế tầm quan trọng của việc giữ gìn sự đoàn kết trong

Đảng. Toàn Đảng càng nhận thức rõ hơn trách nhiệm “phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình” như lời căn dặn của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

1. Xem: C.Mác - Ph.Ăngghen Toàn tập, CTQG, H, 1994, T.16, tr.24
2. V.I Lênin toàn tập, Nxb Tiến bộ, M, 1981, T.47, tr.103
3. *Sđđ*, T.4, tr.452
4. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 1996, T.12, tr.439
- 5, 6. Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ VI, ST, H, 1987, tr.143,144
- 7, 12. Văn kiện Hội nghị lần thứ sáu (lần 2) Ban chấp hành Trung ương Khoá VIII, CTQG, H, 1999, tr.24, 6-7
- 8, 9, 10 Văn kiện Đại hội đại biểu toàn quốc lần thứ IX, CTQG, H, 2001, tr.75-76, 77, 138
11. Văn kiện Hội nghị lần thứ chín Ban chấp hành Trung ương Khoá IX, CTQG, H, 2004, tr.29
13. V.I. Lênin Toàn tập, *Sđđ*, T.24, tr. 241-242; * Theo người dịch thì đây là từ “chính xác”.
14. *Sđđ*, T.43, tr.104
15. *Sđđ*, T. 9, tr.7
16. Chương trình khoa học xã hội cấp Nhà nước KHXH.05, Đề tài KHXH.05.01: *Hồ Chí Minh sáng tạo, bổ sung, phát triển chủ nghĩa Mác-Lênin về đảng cộng sản cầm quyền* (Kỷ yếu hội thảo khoa học, lưu hành nội bộ), H, 2000, tr.200
17. *Hồ Chí Minh Toàn tập*, CTQG, H, 1995, T.3, tr.229.
18. *Xây dựng Đảng*, CTQG, H, 1999, tr. 252 - 253.